

Naturvårdsverket
106 48 STOCKHOLM

Datum: 2015-02-18
Vår referens: 2014/2354/10.1
Er referens: NV-02144-14

fordjupadutvardering@naturvardsverket.se

Yttrande över Fördjupad utvärdering av de 16 miljö kvalitetsmålen

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) är inte ansvarig myndighet för något miljö kvalitetsmål men bidrar med beslutsunderlag inom institutets kompetensområden för att miljö kvalitetsmålen ska nås.

SMHI har expertkompetens inom områdena meteorologi, hydrologi, oceanografi och klimat. SMHI har i remissvaret fokuserat på de 6 miljö kvalitetsmålen som ligger nära institutets kompetens och lämnar därför synpunkter på miljö kvalitetsmålen: Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Skyddande ozonskikt, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt Levande kust och skärgård. SMHI har deltagit i Naturvårdsverkets samverkansgrupp för fördjupad utvärdering av miljö kvalitetsmålen och har under arbetets gång bidragit med synpunkter till den fördjupade utvärderingen av miljö kvalitetsmålen. Synpunkterna nedan är således endast en komplettering till tidigare lämnade synpunkter och de är ofta av detaljkaraktär.

Begränsad klimatpåverkan

Utvärderingen bygger till stor del på underlag från IPCC och SMHI stödjer Naturvårdsverkets bedömningar av miljö kvalitetsmålet. SMHI anser dock att en mer utförlig uppföljning av åtgärdsarbetet i Sverige vore önskvärt.

I inledningen till kapitel 2 står det att underlaget till texten i huvudsak hämtats från IPCC:s senaste utvärderingsrapport AR5. Om andra källor använts ska det anges explicit men även IPCC anges som källa i texten vilket gör det lite oklart om det är AR5 och WGIII som är källan eller annat underlagsmaterial.

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, 601 76 NORRKÖPING

Besöksadress Folkborgsvägen 17 Tel 011-495 80 00 Fax 011-495 80 01

SMHI
Anton Tamms väg 1 4 tr
194 34 UPPLANDS VÄSBY

SMHI
Sven Källfelts Gata 15
426 71 VÄSTRA FRÖLUNDA

SMHI
Hans Michelsensgatan 9
211 20 MALMÖ

SMHI
Universitetsallén 32
851 71 SUNDSVALL

I figur 29, sidan 61, talas det om en jämförelse med förindustriell tid, en komplettering med en definition av begreppet förindustriell tid vore klargörande.

Frisk luft

Redovisningen av miljö kvalitetsmålet Frisk Luft ger en bra överblick över hur väl målet uppnås.

I avsnittet 1.1.7 Sot och Black Carbon står det att "Om man istället jämför de minst exponerade med de mest exponerade så är effekterna mera likartade mellan PM och BC." Meningen är något oklar och bör förtydligas eller utvecklas ytterligare. SMHI delar Naturvårdsverkets bedömning att "Utveckling av sot och eller BC som en framtida precisering för miljömålet Frisk luft är angeläget att utreda vidare." En sådan precisering skulle fånga upp partiklarnas hälsoeffekt på ett bättre sätt.

Avsnitt 1.1.9 Ozonindex. SMHI delar Naturvårdsverkets uppfattning att AOT40 bör ersättas eller kompletteras med POD1.

I avsnitt 1.2 Göteborgsprotokollet står det "Trots att resultatet inte blev någon förhöjd ambition inom EU finns det stor potential för miljöförbättringar om nya parter ansluter sig". Det bör förtydligas om det är nya parter utanför EU som avses.

Skyddande ozonskikt

SMHI har lämnat synpunkter tidigare under arbetet med den fördjupade utvärderingen och har inga ytterligare synpunkter.

Ingen övergödning

Sidan 8, avsnitt 1.1.4 Tillståndet i havet. Angående SMHIs mätningar hösten 2013 anges att "omkring 30 procent av Egentliga Östersjön, Finska viken samt Rigabukten drabbades av syrebrist och att 15 – 20 procent var helt utan syre". Här bör preciseras vad procentsatserna avser: vattenvolym, bottenyta eller annat.

Sidan 18, avsnitt 3. Hinder. Ett hinder som beskrivs är de restriktioner som finns för att söka ersättningar för åtgärder inom landsbygdsprogrammet. Det kan tilläggas att läckaget från svenskt jordbruk idag är relativt väl kartlagt och att läckaget varierar stort geografiskt. Detta beror till stor del på att de naturliga förutsättningarna för retention av näringsämnen, d.v.s. den naturliga fastläggningen av näringsämnen längs vattnets flödesvägar, varierar stort i landet. Ett hinder för att reducera läckaget är att varken de rekommenderade gödselgivorna eller den ekonomiska ersättningen för åtgärder, tar hänsyn till den naturliga retentionen vid den gällande platsen. Ett effektivt styrmedel skulle vara att låta gödselgivorna minska och de ekonomiska stöden för åtgärder öka i jordbruksområden med liten naturlig retention, eftersom dessa i högre utsträckning bidrar till övergödning. Detta utgår från samma tanke som Nitratdirektivet, där "nitratkänsliga områden" identifieras och sedan används som villkor för ersättningar till åtgärder.

Denna synpunkt gäller även sidan 21, avsnitt 3.1 Bedömning utifrån jordbrukets belastning på vatten och sidorna 29-30, avsnitt 5.1 Åtgärder inom jordbruket. Sidan 22, avsnitt 4.1 Prognoser utifrån markanvändning.

I tabell A och B med utsläpp av kväve och fosfor från olika typer av markanvändning framgår inte om utsläppen normaliserats över en längre klimatperiod, eller om de gäller de enskilda åren 2009 och 2011. Diffusa utsläpp varierar mycket beroende på klimatförhållanden och därför är det viktigt att man tar hänsyn till detta när två år jämförs. Informationen finns i referenslitteraturen (SMED 2014) men kan vara bra att lyfta in här.

Sidan 24, avsnitt 4.2.2 Klimatförändringar. Framför allt pekar framtida klimat-scenarier på mildare vintermånader med regn istället för snö i södra Sverige, vilket ger en ökad avrinning med markläckage från jordbruksmark. Åtgärder som motverkar denna effekt är särskilt värdefulla, t.ex. anläggande av fånggrödor och bearbetning av marken under våren istället för under hösten.

Levande sjöar och vattendrag

Sidan 6, avsnitt 1.1.4 Ekosystemtjänster. En rad exempel på ekosystemtjänster räknas upp men här bör även naturens förmåga att rena vatten genom s.k. retention omnämnas som en av de viktigaste. Retention är ett samlingsbegrepp som innefattar sedimentation av ämnen, biogeokemisk omvandling av ämnen samt upptag av ämnen i näringskedjan. Utan naturlig retention skulle utsläppen av kväve och fosfor till omgivande hav vara dramatiskt högre än vad de är idag.

Sidan 10, avsnitt 1.2.3 Ytvattentäckernas kvalitet. Ett växande hot mot ytvattentäcker är även klimatförändringar med bl.a. mer frekventa skyfall. En studie av Umeå universitet 2014 konstaterade att det finns ett samband mellan tillfällena då skyfall förekommit i Göta älvdalen och magsjukesutbrott i Göteborg. Ytvattentäcker är särskilt sårbara för sporadiska inflöden av bakterier i samband med skyfallstillfällena, och samhället behöver anpassa sitt nyttjande av ytvattentäckerna efter denna verklighet. Detta bör även tas upp på sidan 27, avsnitt 4.2 Klimatförändring.

Sidan 11, avsnitt 1.2.4 Ekosystemtjänster. Ett mätbart uppföljningsmått är att beräkna den naturliga retentionen av näringsämnen i sjöar och vattendrag, d.v.s. kvoten mellan nettobelastning och bruttobelastning. I sjörika avrinningsområden kan retentionen vara över 90%, men övergödda sjöar och vattendrag kan förlora retentionsförmågan och istället bidra med näringsämnen genom s.k. internbelastning. Genom att följa upp retentionen kan vi få en indikation på värdet hos denna limniska ekosystemtjänst.

Hav i balans samt levande kust och hav

SMHI har endast en detaljsynpunkt på den fördjupade utvärderingen av detta miljö kvalitetsmål.

Sidan 15, avsnitt 1.2.3. Det står att ”...förslag till havsplaneringens inriktning som ska ut på samråd den 1 februari 2014”, det bör vara 2015.

Tf. Avdelningschef Bernth Samuelsson har beslutat i detta ärende som handlagts Lena Lindström, Erik Engström, Weine Josefsson, Niclas Hjerdt, Pia Andersson, Lars Andersson och Jörgen Öberg.

För SMHI

Bernth Samuelsson
Tf. Chef Avdelning Samhälle och säkerhet